

PELKÄÄN ETTÄ...

Miten pelko näyttäytyy visuaalisesti suomalaisten ja namibialaisten nuorten maalauksissa?

Matilda Löytty

Opinnäytetyö

Huhtikuu 2014

Kuvataiteen koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu

Kuvataiteen koulutusohjelma

MATILDA LÖYTTY

Pelkään että...

Miten pelko näyttäytyy visuaalisesti suomalaisten ja namibialaisten nuorten maalauksissa?

Opinnäytetyö 50

Huhtikuu 2014

Tässä opinnäytetyössä käsitellään nuorille järjestetyissä taidepajoissa syntyneitä maalauksia ja sitä, miten pelko ilmenee niissä visuaalisesti. Taidepajoja pidettiin Tampereella ja Namibian pääkaupungissa, Windhoekissa, syksystä 2013 kevääseen 2014. Niihin osallistui kummassakin maassa viisi 14–18 vuotiasta nuorta. Taidepajat sisälsivät taide-terapeuttista toimintaa, ja valmiista töistä installointiin yhteisötaideteos Tampereen TR1 taidehalliin. Pelkoja käsittelevissä taidepajoissa on paljon yhteistä taideterapian lähtökohtien kanssa. Tässä prosessissa, kuten yhteisötaiteessa yleensä, oli kaksi osaa: yhteisön kanssa toimiminen ja dokumentaarinen lopputulos, joka esitetään taideyleisölle.

Lopputuloksena havaittiin, että namibialaisten ja suomalaisten työt eroavat visuaalisesti toisistaan. Namibialaiset käyttivät erityisesti murrettuja värejä ja heittäytyivät maalamalla ilmaisuun rohkeammin, tekivät intuitiivisia ratkaisuja sommittelussa, korostivat ihmishahmojen ilmeitä ja suhtautuivat kuvien tekemiseen tarinan kuvittamisen tavoin. He myös kopioivat tarkemmin ohjaajan opettamia tapoja maalata ja piirtää. Suomalaiset puolestaan olivat alttiimpia ympäröivässä nuorisokulttuurissa vaikuttaville piirustus- ja maalaustrendeille. He suosivat kylmiä ja räikeitä värejä tai pelkästään lyijykynäpiirtämistä sekä ilmaisivat pelkojaan mielikuvien ja symbolien avulla. Maalausten installaatio tilaan aikaansai niin kutsutun terapiataiteen muuntumisen nykyaiteeksi, jossa kuvien tekovaiheeseen liittynyt terapeuttinen puoli sai jäädä taka-alalle, ja oleelliseksi muodostui kulttuurien vuoropuhelu.

[Kirjoita teksti]

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences

Fine Arts Degree programme

MATILDA LÖYTTY

I'm scared that...

How does fear appear visually in paintings, done by Finnish and Namibian youth?

Bachelor's thesis 50

April 2014

This final thesis explores paintings done by youth in workshops, and how fear visually appears in them. These workshops were held in Tampere, Finland and Windhoek, Namibia from September 2013 to March 2014. The participants were five young people from the age of 14 to 18. The workshops had some features similar to art therapy, and from the final products a community art piece was installed into Tampere TR1 Kunsthalle. This process, as community art usually, had two parts: working in unison with the community and presenting the documentations to an audience.

As an end result it was concluded, that the artworks done by the Namibians and the Finnish, differed visually. The Namibians used particularly broken colors and courageously engaged themselves into self expression by painting. They made intuitive decisions with composition, emphasized facial expressions, and had a narrative approach to making pictures. They also copied the painting and drawing styles taught by the teacher. As for the Finnish, they were more receptive to drawing and painting trends in the surrounding youth culture. They preferred cold and bright colors or pencil drawing and expressed their fears through mental images and symbols. The installation of the paintings in a space transformed the so called therapy art into contemporary art. The therapeutic side present in the making of the pictures faded to the back ground, and conversation between the cultures came to the fore.

1	JOHDANTO	6
1.1	Taide tunteiden tulkitsijana	6
1.2	Ympäristö ja yhteisö.....	6
1.3	Yhteisötaiteesta	7
1.4	Taidepajatoiminta.....	8
2	PELKOJA KÄSITTELEVÄT TAIDEPAJAT SUOMESSA JA NAMIBIASSA.....	9
3	NAMIBIALAISTEN NUORTEN TYÖT	12
4	NUORTEN KUVAT JA TEKSTIT.....	13
4.1.1	Jennifer.....	13
4.1.2	Jenny	16
4.1.3	Selma.....	19
4.1.4	Ginola.....	21
4.1.5	Sophia.....	24
4.2	Havainnot	26
4.2.1	Rohkea värien käyttö.....	27
4.2.2	Heittäytyminen ilmaisuun – selittämättömät ratkaisut.....	27
4.2.3	Ilmeiden korostaminen.....	28
4.2.4	Kuvitetut tarinat	28
5	SUOMALAISTEN NUORTEN TYÖT.....	30
5.1	Nuorten kuvat ja tekstit	30
5.1.1	Elviira.....	31
5.1.2	Sanni.....	34
5.1.3	Eeva.....	37
5.1.4	Esa.....	40
5.1.5	Satu.....	41
5.2	Havainnot	43
5.2.1	Huolellinen piirtäminen	43

5.2.2	Vaikutteet ympäröivästä nuorisokulttuurista	44
5.2.3	Kylmät värit, räikeät värit ja värttömyys	45
5.2.4	Mielikuvat	46
6	YHTEENVETO	47
7	LÄHTEET	50

1 JOHDANTO

1.1 Taide tunteiden tulkitsijana

Pelko kuvaillaan Uudessa suomenkielen sanakirjassa hädän ja tuskan tunteena. Esi-merkkeinä annetaan jumalanpelko, kuolemanpelko ja pimeänpelko. (Nurmi, 1998: 740) Silti pelko tunteena on monimuotoinen ja jopa abstrakti. Omakohtaisena kokemuksena se voi olla vaikea hahmottaa. Tässä opinnäytteessä lähdän olettamuksesta, että juuri taitein keinoin ja kielellä ihminen pystyy ilmaisemaan sitä kenties parhaiten.

Pelko on universaali tunne ja sitä voidaan käsitellä muun muassa taideterapian keinoin. Vaikka tutkimustani varten järjestetyt nuorten taidepajat eivät täydellisesti täytäkään taideterapian kriteerejä, enkä itse ole koulutettu terapeutti, on pelkoja käsittelevässä taiteellisessa työskentelyssä paljon taideterapiaa sivuavia elementtejä. Pelkoja käsittelevien taidepajojen ja, Liebmannin mukaan, taideterapian lähtökohtana on kummassakin ajatus siitä, että:

- a) jokainen voi käyttää taidetta, jos häntä kannustetaan unohtamaan ajatukset ”taiteellisesta tai kulttuurisesta oikeaoppisuudesta”.
- b) taidetta voi käyttää ei-verbaalisena kommunikaation muotona, symbolisena puheena.
- c) kuvat voivat toimia siltana terapeutin (tai muun katsojan) ja taiteen tekijän välillä, varsinkin jos aihe on arka.
- d) taidetta voidaan käyttää itseilmaisuun ja itsetutkiskeluun.
- e) taiteen tekeminen voi saada ihmiset tietoisemmaksi kätketyistä tunteista.
- f) kuvien konkreettisuus helpottaa niiden pohjalta käytävän keskustelun etenemistä.

(Liebmann, 2002: 3-4)

1.2 Ympäristö ja yhteisö

Yksilön henkilökohtaisiin pelkoihin ja toisaalta luovaan ilmaisuun vaikuttaa kasvuympäristö, kasvatus, taiteellinen kokemus sekä yksilön omat lahjat ja taidot. Tarkastelen yleisellä tasolla, millaiset olosuhteet ja lähtökohdat nuorilla Namibiassa ja Suomessa on

[Kirjoita teksti]

ilmaista pelkojaan taiteellisesti. Tutkimukseni toteutui yhteistaideprojektia varten järjestettyjen taidepajojen muodossa syksyllä 2013 ja alkuvuodesta 2014. Taidepajoissa syntyneistä valmiista maalauksista rakentui yhteisötaideteos Tampereen TR1 taidehalliin maaliskuussa 2014. Tutkimuksessani pohdin lyhyesti kuvien matkaa pajoista, installoinnin kautta nykytaiteen muotoon; mitä haasteita prosessiin liittyi ja miten ne ratkaistiin.

1.3 Yhteisötaiteesta

Yhteisötaiteesta puhuttaessa tulevat käsitteet taiteesta, sen sisällöstä, taiteilijan roolista, yleisöstä ja taiteen esityspaikoista uudelleen määrittelyn kohteiksi. Perinteisesti taiteilijan kokemuksen on ajateltu tulevan esille visuaalisessa taideteoksessa. Yhteisötaiteen, kuten esimerkiksi pelkoja käsittelevien taidepajojen kohdalla, tuntuu ensin vaikealta puhua teoksesta ja sen sijaan helpompaa olisi käyttää ilmaisua yhteisöprojekti. Silti nuorten pelkoja käsittelevän yhteisöprojektin lopputulosta, installaatiota Tampereen TR1 Taidehallissa, voidaan pitää prosessin aikana syntyneenä teoksena. Kirjassa *Katava Taide tekijät* kuvailevatkin yhteisötaidetta prosessiksi, jolla on usein kaksi elämää: ensin yhteistyö, vuorovaikutteinen tapahtuma ja toisena teon tai prosessin esittäminen dokumenttien muodossa erilliselle taideyleisölle esimerkiksi näyttelyn muodossa. (Erkkilä, Haapala, Johansson, Sakari 1999: 81)

Jutta Tuomisen ohjaama *Turvallinen maailma?* -valokuvaushanke vuodelta 2008 on esimerkki yhteisöteoksesta, joka muodostui ensin taideterapiaa lähentelevästä taiteen tekemisestä yhteisön kanssa ja sitten dokumenttaarisesta installaatiosta. Osia kuitenkin tarkastellaan erillisinä kokonaisuuksina. Suomen Tinku ry:n kansainvälisyyskasvatustyö toteutui edellä mainittuna hankkeena, jossa noin 12-vuotiaat koululaiset eri puolilla Suomea ja Perua ottivat valokuvia teemoilla turvallisuus ja turvattomuus. Tuominen veti perulaisille ja suomalaisille työpajoja joissa lapset pääsivät piirtämään, maalaamaan ja valokuvaamaan. Valokuvista koottiin näyttely, joka esitettiin Valokuvataiteen museossa Kaapelitehtaalla Helsingissä vuonna 2008. (Taidekasvatusta Perussa: Lasten valokuvia pelosta)

[Kirjoita teksti]

1.4 Taidepajatoiminta

Tutkimukseni toteutui analysoimalla taidepajoissa syntyneitä teoksia. Työpajoissa tehdyt kuvat ovat erilaisilla piirustus- ja maalaustekniikoilla toteutettuja ja kuviin liittyy haastattelujen pohjalta tehdyt tekstiosuudet. Jokainen tapaaminen nuorten kanssa äänitettiin ja nauhoilta litteroitiin osuudet, joissa nuori kertoo tekemästään kuvasta. Tarkoituksena on tarkastella 14 – 18 -vuotiaiden nuorten tekemiä maalauksia omista peloistaan ottaen huomioon eri kulttuurit. Ryhmät kummassakin maassa koostuivat viidestä nuoresta ja tapaamisia oli neljä.

Aion tutkimuksessani pohtia seuraavia kysymyksiä: Miten pelko esiintyy visuaalisesti nuorten tekemissä kuvissa? Miten kahdessa eri kulttuurissa kasvaneiden nuorten työt eroavat toisistaan ja millaisia yhtäläisyyksiä on havaittavissa tämän universaalien tunteen ilmaisussa?

2 PELKOJA KÄSITTELEVÄT TAIDEPAJAT SUOMESSA JA NAMIBIASSA

Syksyllä 2013 ja keväällä 2014 pidettiin yhteensä kymmenelle namibialaiselle ja suomalaiselle nuorelle taidepajat, joiden aiheena oli omien tunteiden ja erityisesti pelkojen ilmaisu. Pajoihin kuului tutustumista, luovia harjoituksia, teknistä opetusta sekä ohjattua, mutta vapaatyylistä omia pelkoja käsittelevää maalausta. Toimin itse ryhmien ohjaajana herätellen keskustelua ja antaen avustavia kysymyksiä. Tarkoituksena oli luoda rento ja luottamuksellinen ilmapiiri vapaamuotoisen keskustelun ja tutustumistehtävien avulla. Toteutin työskentelyssä samanlaista tapaa, mitä olen lapsille pitämässäni taidepajoissa aiemmin harjoittanut¹. Annoin aiheen ja materiaalit mutta toteutustapa jäi nuorten oman mielikuvituksen varaan. Tarjosin silti teknistä apua tarpeen vaatiessa.

Kuva 1

Kuva 2

¹ Tampereen kaupungin kulttuuripalvelut: Viikinsaaren lasten taidepajat, kesäkuu 2013 ja Haiharan taidekartano, Wanha Haihara, lasten taidepajat heinäkuu 2013.

[Kirjoita teksti]

Ensimmäisellä tapaamiskerralla kummasakin maassa keskityttiin tekniikan perusteisiin. Jaoin tekniikan karkeasti piirtämiseen ja maalaamiseen. Näitä harjoiteltiin eri tehtävien avulla. Kummallekin ryhmälle oli tarjolla lyijykyniä, akvarellivärikyniä, eri paksuisia tusseja sekä akvarelli- ja akryyli maaleja. Namibiassa käytin opetusmateriaalina itse tekemääni julistetta, johon olin maalannut väriympyrän, sekä erilaisilla tekniikoilla maalattuja esimerkkikuvia. Koska Namibian kouluissa kuvataide opintojen tarjonta on vähäistä ja vapaavalinnaista², koin tämän tarpeelliseksi. Suomessa värien sekoittaminen oli nuorille ennestään tuttua.

Harjoitustehtävinä ensimmäisillä kerroilla oli kertoa itsestään piirtämällä. Aiheena olivat merkitykselliset muistot. Tässä tehtävässä harjoiteltiin vain piirtämistä ja maalaaminen oli kielletty. Toinen harjoituksista oli maalata sama kuva kahdesti omista unelmista kahdella erikokoisella siveltimellä. Tehtävän kohdalla pohdittiin teknisen toteutuksen suhteen tehtyjen ratkaisujen vaikutusta ilmaisuun ja tulkintaan. Kolmas tehtävänanto oli maalata jokin, esimerkiksi sen hetkinen, tunne tai olotila. Tämä piti toteuttaa abstraktisti pelkästään maalaten. Lopuksi muut ryhmäläiset yrittivät arvuutella, mitä tunnetta jokainen työ esitti ja myös pohtia, miten tunne tulee kuvassa esille. Harjoitusten jälkeen aloitimme pelkoja käsittelevän työskentelyn.

Pelkoja käsiteltiin tekemällä ensin kuva, joka kertoo jostain henkilökohtaisesta pelosta. Jokainen sai 42 cm x 42 cm kokoisen paperin, johon sai vapaasti piirtäen ja/tai maalaten ilmaista oman pelkonsa. Tämän jälkeen seuraavalla tapaamiskerralla edettiin syvemmälle alussa ilmaistujen pelkojen käsittelemisessä tekemällä uusi teos pelon takana piilevistä syistä. Keskustelin jokaisen kanssa erikseen mahdollisuuksista pureutua ensimmäisen työn takana piileviin syihin. Joillekin oli vaikeampaa keksiä syytä pelolleen. Esimerkiksi namibialaisen Selman, pimeänpelkoa esittävän teoksen jälkeen, pyysin häntä tekemään toisen teoksen, jossa hän yrittäisi selittää mikä tai mitä pimeässä on, joka saa pelkäämään. Hän keksi, että pimeydessä vaanivat petoeläimet ovat pelkojen todellinen kohde. Lopuksi sarja viimeisteltiin kuvalla, joka käsitteli pelon mahdollista kumoavaa tekijää. Suomen pajoihin osallistuneen Esan oli vaikea keksiä mitään jatkoa ahtaanpai-

² Taide (*Arts*, joka voi sisältää myös musiikin) kuuluu Namibian peruskoulun opetussuunnitelmaan vapaavalinnaisena ja vain ala-asteen vuosikursseille 5-7. (Ministry of Education Namibia – Syllabi)
[Kirjoita teksti]

kankammaa kuvaavalle teokselleen. Yhteisestä sopimuksesta pelon syyt ja kumoavat tekijät saivat jäädä katsojan tulkinnan varaan.

Jokaisen tapaamisen lopuksi, nuoret kertoivat vuorollaan omasta työstään; mitä kuvassa näkyy, mistä se kertoo ja mitä haluaa sillä sanoa. Muilla ryhmän jäsenillä oli myös mahdollisuus kommentoida toisten tekemien maalausten sisältöjä. Ryhmän kanssa mietittiin muun muassa, miten tunteet näkyivät visuaalisesti tehdyissä kuvissa.

Toimin jokaisen tehtävän kohdalla itse esimerkkinä näyttämällä ensin itse tekemiäni kuvia samasta aiheesta tai osallistuen harjoituksen tekemiseen ja valmiista kuvasta kertomiseen. Vaikka harjoitustehtävien kohdalla tein kummasakin maassa uudet kuvat ryhmän mukana, itse pelkoja käsittelevät maalaukset jotka näytin esimerkkinä nuorille, olivat samat kummallakin kerralla. Näin päätin siksi, että mahdolliset eroavaisuudet ryhmien välillä saisivat tulla tilanteiden kehityksessä esille. Tietoisena oman esimerkkinä mahdollisesta liiasta johdattelevuudesta nuorten tekemiseen, yritin kannustaa heitä mahdollisimman omaperäiseen ilmaisuun.

Toiveenani oli että nuoret lähtisivät pohtimaan tunteiden ja erityisesti pelkojen ilmaisua ja keskustelemaan aiheesta kanssani. Jotta sain kaikki keskustelut taltioitua, päätin äänittää jokaisen tapaamisen. Vaikka aluksi olin hieman varautunut äänityslaitteiston tuomisesta henkilökohtaisia asioita käsittelevään tilanteeseen, huomasin pian ettei se ollut nuorille ongelma.

3 NAMIBIALAISTEN NUORTEN TYÖT

Ensimmäiset taidepajat pidettiin Namibiassa, Windhoekissa, Physically Active Youth (PAY), Namibia -tiloissa syksyllä 2013. Windhoek on Namibian pääkaupunki, asukasluvultaan noin 237 000. Kaupungin laitamilla on suuri slummi-alue nimeltään Katutura. Taidepajat pidettiin Katuturan kehittyneemmällä puolella. Työryhmään kuului viisi 14 – 18 -vuotiasta nuorta, joiden kanssa kokoonnuimme yhteensä viisi kertaa. Kaikki he olivat syntyjään Windhoekilaisia.

PAY on Windhoekissa vuonna 2003 perustettu iltapäiväkerho, johon nuoret saavat joka päivä koulun jälkeen klo 14.00 – 17.00 vapaasti tulla. Kerhossa on noin 80, 7 – 12 -luokkalaista nuorta. PAY tarjoaa nuorille tukiopetusta koulutehtävien kanssa, elämäntaito-opetusta (mm. HIV ja AIDS valistusta), johtajuuden kehittämistä, uravalintaohjausta sekä osallistumista yhteisön vapaaehtoistyöhön. (PAY Namibia) Pelkoja käsittelevään työpajaan osallistuneet nuoret viettivät päivittäin aikaa PAY:n tiloissa ja he olivat ennestään toisilleen tuttuja. Kyseiset viisi nuorta valikoituivat pajaan ilmoittautumisjärjestyksessä. Paikan työntekijä osasi myös ehdottaa pajaan osallistumista tietyille nuorille, joiden arveli olevan erityisen kiinnostuneita.

Kuten edellä todettiin, Namibian peruskouluissa ei opeteta kuvaamataittoa ja harrastusryhmät ovat harvinaisia. Järjestämiini taidepajoihin osallistuneet nuoret olivat sillä tavoin poikkeuksia (esimerkiksi koulusivistyksensä maaseudulla saaneisiin ihmisiin), että esimerkiksi Jennifer oli PAY:n tiloissa päässyt maalaamaan aiemminkin. Hän oli myös harrastanut itsenäisesti piirtämistä, ja verrattuna toisiin ryhmäläisiinsä, hän hallitsikin perspektiivin ja anatomian paremmin.

4 NUORTEN KUVAT JA TEKSTIT

Seuraavaksi esittelen yksitellen Namibiassa taidepajoihin osallistuneen nuoren työt. Kuvien alapuolella on nuoren omin sanoin antama selitys siitä mitä kuvassa näkyy ja mitä hän haluaa sillä sanoa.

4.1.1 Jennifer

Kuva 3

Pelot: Pelkään tulipaloa ja verta. Kuvassa näkyvä musta väri kuvaa tuhkaa. Kun tulipalo leviää, se muuttuu punaiseksi. Tämä kuvaa myös haa-voittumista.

[Kirjoita teksti]

Kuva 4

Miksi: Verta pelkään koska se kertoo että joku on haavoittunut ja on tapahtunut onnettomuus. Tummat värit kuvaavat kuolemaa jonka tuli saa aikaan. Tuli aiheuttaa myös kyyneliä ja kovaa kamppailua. Voit huomata että kaikki ei ole järjestyksessä ja on syntynyt kaaos. Tuli tuo tuhoa, kyyneliä, kuolemaa ja pimeyttä.

Kuva 5

Kumoava tekijä: Tässä kuvassa olen yhdessä ystäväieni ja perheeni kanssa ja tunnen oloni turvalliseksi. Kuvassa näkyvä sydän kertoo että yllämme on rakkaus.

[Kirjoita teksti]

4.1.2 Jenny

Kuva 6

Pelot: Minun pelkoni on olla yksin pimeässä. Kun olen yksin, rupean itkemään. Sininen väri kuvaa sitä. Sininen on siis pelkoa kuvaava väri. Taustalla on pimeää ja minä olen yksin. Alaspäin kääntyneet suunpielet kuvaavat pelokkuutta ja surua. Ei ole väliä mikä paikka on kyseessä vaan pimeässä on aina pelottavaa.

[Kirjoita teksti]

Kuva 7

Miksi: Kuvassa olen minä ja joku jota pelkään. Sanotaanko vaikka että kyseessä on tuntematon henkilö. Siinä näkyy käsi joka pitelee minusta kiinni ja omat silmäni näkyvät pieninä. Kuvassa on pimeää. Pelkään olla yksin pimeässä koska tuntematon henkilö saattaa satuttaa minua.

Kuva 8

Kumoava tekijä: Koska pelkään että joku hyökkää kimppuuni pimeässä, haluaisin että joku avulias ihminen tulisi pelastamaan minut ja toisi valon. Kuvassa on myös sydän ja valoisat, onnelliset kasvot, toisin kuin ensimmäisessä kuvassa. Enää ei ole pimeää.

4.1.3 Selma

Kuva 9

Pelot: Kun aurinko laskee ja puut ovat lähellä toisiaan, tulee pimeää. Silloin olen aina peloissani kävellessäni yksin.

[Kirjoita teksti]

Kuva 10

Miksi: Pimeässä metsässä pelkään eläimiä. Jos minun täytyy kävellä metsän halki, eläimet ja äänet saavat minut pelkäämään.

[Kirjoita teksti]

4.1.4 Ginola

Kuva 11

Pelot: Kuvassa näkyvä kengänmuotoinen esine on hauta-arkku ja se kuvaa pelkoa mikä jokaisella ihmisellä on, myös minulla. Ympyrässä oleva F - kirjain tarkoittaa että pelkään epäonnistumista (englanninkielen sanasta "failure"). Iso vuori liittyy korkeanpaikan pelkoon. Kerran pienenä kieren alas todella suuren vuoren huipulta ja mursin käteni. Pelkään myös pimeää ja käärmeitä jotka olen piirtänyt kuvaan ruosteisen oven taakse.

[Kirjoita teksti]

Kuva 12

Miksi: Tässä on pelkojen kirja joka on auki epäonnistumisen kohdalta. Punainen F-kirjain tarkoittaa että pelkään epäonnistumista. Kuvassa näkyy myös lehdetön puu ja kynnelten peittämä pieni Minä. Koska kyseessä on kirja, se viittaa myös kouluun. X-merkit kuvassa tarkoittavat että olen tehnyt tehtäväni väärin ja opettaja arvioi niitä kavereideni nähden.

Kuva 13

Kumoava tekijä: Teokseni kertoo epäonnistumisen vastakohtasta. Kirkkaat vuoret eivät ole pelottavia kuten ensimmäisessä maalauksessani ja kirkas taivas kuvaa kirkasta tulevaisuutta.

4.1.5 Sophia

Kuva 14

Pelot: Pelkään menneisyyttä. Kuvassa on pimeyttä ja menneisyydessäni tapahtuneita kuolemantapauksia kuvaavia ristejä. Pelkään myös että jään yksin ulkopuolelle kun ystävilläni on hauskaa. Joskus pelkään omia ajatuksiani... Käärmeet ovat pelottavia. Kuvassa näkyy kun itken ja juoksen pakoon kaikkea.

Kuva 15

*Miksi: Tässä olen minä. Kun olen yksin, kaikenlaiset kysymykset pulpah-
tavat mieleeni, kuten "miksi?" , "mitä nyt?" ja "miksi näin tapahtuu?" jne.*

Kuva 16

Kumoava tekijä: Maalaukseni kertoo itsetunnosta. Alaspäin osoittava kukka kertoo huonosta itsetunnosta joka johtaa yksinäisyyteen.

4.2 Havainnot

Pajoissa syntyneistä teoksista, sekä paikan päällä kertyneistä havainnoista, tein seuraavanlaisia löytöjä.

[Kirjoita teksti]

4.2.1 Rohkea värien käyttö

Windhoekin pajoihin osallistuneet nuoret käyttivät rohkeasti värejä. Vaikka alussa heille tarjottiin mahdollisuus valita mieleisensä tekotapa, he kaikki poikkeuksetta päätyivät ilmaisemaan pelkojaan maalaamalla. Esittelin nuorille erilaisia maalaustekniikoita muun muassa rätin avulla maalin levittäminen, laimennetun värin roiskiminen tai kaataminen paperille, siveltimen koon vaihtelu ilmaisun mukaan sekä jopa suoraan sormilla värin levittäminen.

Esimerkiksi Jenny innostu heti rätin käyttämisestä värin levitykseen. Hän kehitti nopeasti itselleen sopivan tavan käyttää rättiä kapeiden viivojen piirtämisen. Tähän olisi yhtä hyvin soveltunut sivellin, mutta hän ilmeisesti koki kankaanpalalla värin levittämisen mutkattommaksi. Työskentely hänellä olikin nopeaa ja vaivattoman oloista.

Samoin Sophia innostui alusta asti maalausrätin käyttämisestä. Hän, toisin kuin Jenny, levitti isoja läpikuultavia pintoja paperille ja oli erityisen kiinnostunut värien sekoittamisesta ja uusien sävyjen luomisesta paperin pinnalla. Yksityiskohtien tekemisen hän ratkaisi piirtämällä ne erikseen tussilla.

Myös Jenniferin värien käyttö oli huomattavan rohkeaa! Hänen tavastaan työskennellä värin huolettoman käytön suhteen pystyi havaitsemaan intohimon ja mielihyvän tekemiseen. Kaikille kolmelle tuntui olevan yhteistä kokeileva suhtautuminen tekemiseen ja pelottomuus mahdollisia ”virheitä” kohtaan. Lopputulos sai olla yllätys, tärkeintä oli prosessi ja seikkailumielisyytensä.

4.2.2 Heittäytyminen ilmaisuun – selittämättömät ratkaisut

Käydessämme tapaamisten lopuksi läpi nuorten maalauksia, ilmeni että suuri osa kuvissa esiintyvistä väreistä ja muodoista ei ollut sanallisesti avattavissa. Vaikkakin sama ilmiö näkyy jossakin määrin myös Suomalaisten nuorten töissä, tuntui että namibialaisille nuorille se oli yleisempää. Osaksi tämä on selitettävissä sillä, että taidepajojen alussa harjoittelimme tunteiden ilmaisua abstraktisti maalaamalla. Tämä tuntui aluksi olevan nuorille vaikea ymmärtää, ja sainkin monta kertaa selittää mitä tarkoitan tunteen maalaamisella ilman esittävien kuvien tekemistä. Monesti nuoret olisivat halunneet

[Kirjoita teksti]

myös käyttää tekstiä maalauksissaan ja siten selventää mitä kuvallaan yrittivät sanoa. Silti pelkoja maalatessaan nuoret päätyivät tekemään ekspressiivistä ja abstraktia jälkeä.

Hyvänä esimerkkinä tästä on Jenniferin ensimmäinen ja toinen teos. Hän ilmaisi itseään luontevasti tekemällä väripintoja ja roiskeita paperille. Myös Jenniferin kolmas maalaus on mielenkiintoinen, sillä viimeistellesään sitä, hän mietti pitkään mitä tekisi etualalla olevien hahmojen yläpuolelle. Aluksi tausta oli kokonaan punainen ja keskusteltuni hänen kanssaan mahdollisen uuden värin lisäämisestä kuvaan, hän päätyi maalaamaan ylälaitaan abstraktin, väärinpäin olevaa sydäntä muistuttavan sinisen kuvion. En tiedä oliko tarkoitus että se olisi sydän, ja jos oli, niin en saanut selitystä miksi se oli väärinpäin.

Jennyn toinen teos herätti samanlaisia kysymyksiä. Mitä tarkoittavat ilmassa leijuvat pallot ihmishahmojen ympärillä? Entä mitä ovat hänen kolmannessa maalauksessa olevat värialueet? Luulen että vastausta voitaisiin hakea heidän huolettomasta tavastaan työskennellä ja tehdä intuitiivisia ratkaisuja. Kaiken ei tarvitsekaan olla perusteltua, iso osa tehdään vaan maalaamisen ilosta.

4.2.3 Ilmeiden korostaminen

Merkille pantava asia Namibialaisten nuorten töissä oli, kuinka he korostaakseen ilmaisutavaa tunnetta, keskittyivät kasvojen ilmeiden korostamiseen. Esimerkiksi Sophia ja Jenny tekivät näin. Sophia käytti monesti samankaltaista surulliselta näyttävää kasvo-kuvaa, jyrkästi alaspäin kääntyneine suupielineen. Jenny maalasi itsensä suurilla sinisillä silmillä, kuvatakseen paljon itkenyttä olomuotoaan. Myös Selman toisessa teoksessa oleva pikkuruinen minä hahmo kertoo pelosta ja surusta runsaiden kyyneleiden avulla.

4.2.4 Kuvitetut tarinat

On mielenkiintoista, kuinka namibialaiset nuoret kokivat tärkeänä kertoa monipuolisesti erilaisista peloistaan yhdessä kuvassa. Erityisesti Ginolan maalauksissa on nähtävissä monipuolinen ja tarkkaan harkittu tarina kuvan takana. Työskennellessään Ginola usein mietti pisimpään mitä lähtisi kuvaamaan. Hänen ensimmäisessä teoksessaan näkyy

[Kirjoita teksti]

monta tarinaa liitettynä yhteen kuvaan. Myös Sophian ensimmäinen teos on kuvitusmainen. Siinä hän kuvaa tilannetta jossa on hän jääneenä ulkopuolelle, kun ystävät ovat keskenään. Samassa kuvassa näkyy kuitenkin myös muita pelon aiheita, esimerkiksi menneisyydessä olevia kuolemantapauksia kuvaavia ristejä. Hän on lisännyt tarinoihin tunnelman ympärillä olevan värityksen kautta. Mahdollinen vaikutin namibialaisten nuorten tarinalliseen kuvan tekemiseen löytyy afrikkalaisesta tarinankerronnan perinteestä. Havaintojeni perusteella, monet namibialaiset taiteilijat yhdistävät esimerkiksi grafiikan vedoksiinsa jopa tekstiä, jossa kertovat lyhyesti tarinasta kuvan takana. Muutenkin heidän kuviinsa liittyy vahvasti tarinallisuus.³

³ Esimerkkeinä namibialaisten kuvataiteilijoiden John Muafangejon ja Joe Madisian tuotanto.
[Kirjoita teksti]

5 SUOMALAISTEN NUORTEN TYÖT

Suomessa järjestetyt taidepajat pidettiin Tampereella, Tampereen Ammattikorkeakoulun Taiteen ja Viestinnän oppilaitoksen tiloissa, keväällä 2014. Niihin osallistuneet nuoret löytyivät Tampereen evankelisluterilaisen kirkon, Harjun ja Messukylän seurakuntien nuorteniltojen kautta. Hakiessani Namibian PAY:hin verrattavissa olevaa tahoja, jossa nuoret olisivat jossakin määrin toisilleen tuttuja entuudestaan, edustaisivat silti eri ikävuosia eivätkä poikkeaisi ns. keskiverto suomalaisesta nuoresta tai olisi liian leimautuneita jonkin tietyn järjestön alaisina, päädyin hakemaan kiinnostuneita nuoria nimenomaan evankelisluterilaisen seurakunnan nuorista. Nykyään noin 80 % suomalaisista käy Suomen ev.lut. seurakunnan järjestämällä rippikoululeireillä. (Varhaiskasvatus-, nuoriso- ja rippikoulutyö koko kirkko 2013) Tästä syystä nuorteniltoihin osallistuneet rippikoulun käyneet nuoret, edustivat mielestäni suurinta osaa suomalaisista yli 15 v. nuorista.

5.1 Nuorten kuvat ja tekstit

Seuraavaksi esittelen Suomessa taidepajoihin osallistuneen nuoren työt. Kuvien alapuolella on nuoren omin sanoin antama selitys siitä mitä kuvassa näkyy ja mitä hän haluaa sillä sanoa.

5.1.1 Elviira

Kuva 17

Pelot: Pelkään olla pimeällä metsässä. Se on aika pelottava paikka koska pimeästä metsästä voi hypätä vaikka kuka.

[Kirjoita teksti]

Kuva 18

Miksi: Jos kulkisin pimeässä metsässä niin siellä alkaisin ajatella että mitä kaikkea voisi tapahtua. Siellä voisi olla jotain ihme hyypiötä tai puukomiehiä. Tai vaikka örkkejä ja kaikkea kammottavaa! Ja sitten kun kävelen siellä, niin alan miettimään että mitä jos mun takana on jotain?

Kuva 19

Kumoava tekijä: Tässä maalauksessa värit eivät ole enää niin synkät ja siinä on myös valot näkyvissä. Ei ole enää pimeää ja mukana on joku jonka kanssa voin kulkea niin ettei tarvitse olla yksin. Kuvassa näkyy myös kukkasia!

5.1.2 Sanni

Kuva 20

Pelot: Pelkoni on porukasta poisjääminen. Pelkään myös sitä, että itse estän itseäni ja etten uskalla mennä ottamaan kontaktia muihin.

[Kirjoita teksti]

Kuva 21

Miksi: Jos kävisi niin kuin ensimmäisessä kuvassa, luulen että ajattelisin että muut ihmiset ovat minua ylempänä ja korkeammalla ja etten ole muiden tasoinen tai arvoinen. Sen jälkeen jäisin itseni ja ajatusteni kanssa yksin. Pienempi ihminen kuvassa tarkoittaa että olen luonut itselleni muistikuvan siitä että niin on käynyt ennenkin ja se on muistutus siitä mitä tapahtuu.

Kuva 22

Kumoava tekijä: On olemassa joku, joka auttaa ylös sieltä omista ajatuksista. Piirsin kuvaan kaverini hahmotelman koska hän on aina se, joka jaksaa vetää minut ylös kun vajoan kaikkiin omiin ajatuksiini.

5.1.3 Eeva

Pelot: Maalauksessani käsittelen tulevaisuuden pelkoa. Pelkään että kaikki muut tietävät mitä haluavat ja että heillä on jo kirkas tulevaisuus edessä mutta minulla sitä ei ole. Minulla ei ole mitään ajatusta siitä ja koen pelottavaksi sen että sitten kun päättää mitä polkua seurata, niin sieltä ei voi enää tulla pois.

Kuva 23

Miksi: Ensimmäisessä osassa kuvasin tulevaisuudenpelkoa ja tässä toisessa taas sitä, että sitten kun on valinnut sen yhden polun niin sen jälkeen ei pysty enää menemään takasin ja valitsemaan toista polkua. Silloin on pakko seurata sitä yhtä polkua. Se on niin lopullista... Kuvassa oleva ihminen sanoo: "Älä tule takasin! Stop!". Silloin on vaan pakko mennä eteenpäin.

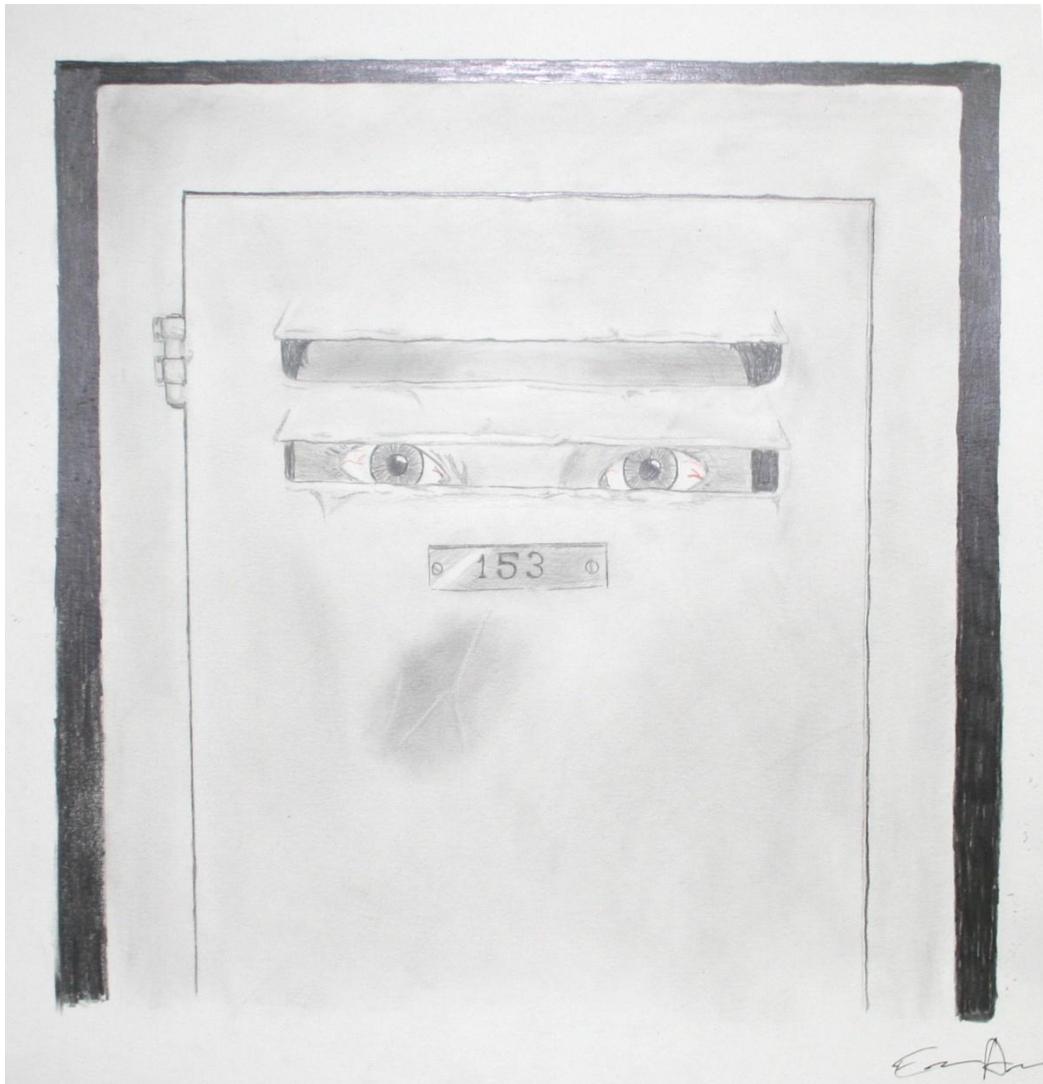

Kuva 24

Kumoava tekijä: Pelkoani voisi torjua sillä että olisi luottamista ja uskoa omaan itseensä. Luottaisi siihen ettei tapahdu mitään pahaa.

[Kirjoita teksti]

5.1.4 Esa

Kuva 25

Pelot: Pelkoni on ahtaat paikat.

[Kirjoita teksti]

5.1.5 Satu

Kuva 26

Pelot: Pelkään että minua syrjitään erilaisuuden vuoksi.

[Kirjoita teksti]

Kuva 27

Kumoava tekijä: Kuvassa toistuu tavallaan sama kuin ensimmäisessä osassa, eli että vaaleanpunasininen kuvaa minua itseäni ja valkoinen taas ajatusta pelostani. Pikkuveljeni on elävä esimerkki siitä kuinka kaikki eivät saa kavereita koska ovat erilaisia. Se on johtanut siihen että hän pelaa paljon ja on sulkeutunut eikä ajattele niin paljon erilaisia asioita. Itse en halua siihen jamaan että minulla ei olisi kavereita.

Kuva 28

Kumoava tekijä: Värät kuvaavat sitä että on joukko ihmisiä jotka ovat kaikki erilaisia mutta heillä on hauskaa yhdessä, niin kuin minulla ja kavereillani.

5.2 Havainnot

Pajoissa syntyneistä teoksista, sekä työskentelyn kuluessa kertyneistä havainnoista, tein seuraavanlaisia löytöjä.

5.2.1 Huolellinen piirtäminen

[Kirjoita teksti]

Suomalaiset nuoret tuntuivat piirtävän mieluummin kuin namibialaiset nuoret. Vaikka alussa teimme harjoituksia sekä maalaten että piirtäen, esimerkiksi Esa ja Sanni päätyivät tekemään kolmen teoksen sarjan peloistaan lähes pelkästään piirtämällä. He olivat kumpikin piirtäneet paljon aikaisemmin ja heillä oli jo maneereiksi asti kehittyneet tavat lyijykynäpiirtämiseen. Heille oli luontevaa valita lyijykynä välineeksi ja tekeminen tapahtui rennosti, samalla muun ryhmän kanssa keskustellessa niistä näistä. Esimerkiksi Esa keskittyi niin paljon yhden, huolellisesti tehdyn kuvan valmiiksi saamiseen, ettei hän kokenut haluavansa tehdä useampaa kuvaa. Tähän tosin vaikutti myös hänen päätöksensä yhden kuvan riittävydestä oman pelkonsa, ahtaanpaikan kammon, kuvaamiseen.

Jokaiselle pajaan osallistuneelle nuorelle oli etukäteen tuttuja esittelemäni materiaalit esimerkiksi akvarellivärikynät, eripaksuiset mustat tussit, sekä lyijykynät ja niiden tummuus asteikko 2H – 6B. Hahmot joita he piirsivät, olivat anatomisesti ja perspektiivin suhteen realistisempia kuin Namibialaisten nuorten piirtämät hahmot.

Havaitsin nuorten kommentteista ihailun realistista piirtämistä kohtaan. Nopeasti sutaistu maalaus ei ollut heidän mielestään yhtä arvokas kuin hartaudella tehty esittävä maalaus tai piirustus. Myös maalaamalla työnsä tehneet nuoret, Eeva, Satu ja Elviira, suosivat tarkkaa ja huolellista ilmaisua. He myös luonnostelivat kuvan ennen aloittamista, ja käyttivät sivellintä miltei kynän tapaan.

5.2.2 Vaikutteet ympäröivästä nuorisokulttuurista

Tehdessään kuvia omista peloistaan, jokainen nuori sai valita itselleen mieleisen tavan kuvata kyseinen aihe. Vaikka yritinkin kannustaa nuoria mahdollisimman omaperäiseen ilmaisuun, ei ympäristön vaikutteita pysty tai edes tarvitse täysin eliminoida. Ihminen kehittää oman tyylinsä ottamalla mallia muista, ja siinä missä namibialaiset nuoret ottivat minun heille esittämät tavat maalata ja piirtää suuremmin omaan käyttöönsä, suomalaisilla nuorilla oli jo valmiiksi enemmän esikuvia ja imitoinnin kohteita taiteen tekemisen saralla. Tämän pystyi saattoi havaita esimerkiksi Sannin piirustuksista, joissa oli selvästi näkyvissä Manga – tyylinen tapa ihmisen luonnosteluun. Hän myönsikin harjoitelleensa piirtämään samalla tavalla kuin japanilaiset sarjakuvantekijät ja kokeneensa vaikeaksi luopua tästä tyylistä myöhemmin. Esa puolestaan ihaili tatuojien tarkkaa ja

[Kirjoita teksti]

fotorealistista jälkeä. Hänen unelmanaan olikin ryhtyä joku päivä tatuojaksi. Vaikka kaikista kuvista ei voikaan tehdä yhtä suoraa päätelmiä ympäröivässä kulttuurissa olevien ns. trendikkäiden piirustus- ja maalaustyylien vaikutuksesta nuorten visuaaliseen ilmaisuun, on oletettavaa että suomalaisten saamat vaikutteet ovat voimakkaammat ja kansainvälisemmät kuin Namibiassa, jossa nuoret eivät ole yhtä alttiita vastaaville trendeille.

5.2.3 Kylmät värit, räikeät värit ja värittömyys

Pohdimme nuorten kanssa värien merkitystä ja niiden käytön mielekkyyttä. Esimerkiksi Esa ja Sanni kokivat värin lisäämisen piirustuksiinsa ongelmalliseksi. Sannin ensimmäisessä kuvassa tosin on käytetty sekä piirtämistä että ekspressiivisempää maalaustapaa. Toisessa hän kuitenkin tyytyi pelkästään lyijykynäpiirtämiseen ja kolmannessa, eli ”kumoava tekijä” kuvassa, saivat hahmot myös vähän väriä onnellisemman kuva-aiheen johdosta. Esa ja Sanni avasivat värien käytön ongelmaa kertomalla sen olevan riskialtista, mahdollisen hienon lopputuloksen kannalta. Maalaamisessa kun ei voi poistaa kerran paperille lisättyä väriä. He vaikuttivat myös olevan mieltyneitä mustavalkoisuuteen esteettisessä mielessä.

Eeva, Satu ja Elviira sen sijaan maalatessaan akryyliväreillä, tekivät värikkäitäkin maalauksia. Kuvaillessaan mikä teoksien ilmaisutavassa kertoi pelosta, he mainitsivat, kylmät ja jopa häiritsevän vilkkaat ja monimutkaiset väriyhdistelmät. Toisin kuin namibialaiset nuoret, suomalaiset tuntuivat harkitsevan jokaisen värin symbolista merkitystä, ja perusteluja sen käyttöön. Keskusteluissa kävi siis ilmi että pelko näkyy joko tummana värittömyytenä, tai liikana, rauhattomana värien käyttönä kuten esimerkiksi Eevan ensimmäisessä teoksessa, jossa hän kuvaa tulevaisuuden pelkoa ja lukemattomia eri polkuja joista pitäisi valita se oikea.

5.2.4 Mielikuvat

Kiinnostavaa tutkimustulosten kannalta, on se tapa jolla nuoret soveltavat symboleita ja mielikuvia.⁴ Suomalaiset nuoret ilmaisivat pelkojaan mielellään rakentamalla metaforisen kuvan tai mielikuvan pelon olemuksesta jossain tilanteessa. Siinä missä namibialainen nuori kuvitti realistisen tilanteen, vaikkakin höystettynä ekspressiivisillä ja abstrakteilla elementeillä, suomalainen nuori kehitti fiktiivisen tilanteen jonka funktio oli korostaa pelon ydintä. Esimerkkinä tästä on Eevan toinen maalaus, jossa tuntematon hahmo estää hänen paluunsa menneisyyteen tekemään uudenlaisia valintoja tulevaisuuden suhteen. Myös Esan piirustus, jossa hahmo katsoo kaapin oven pienestä kurkistusaukosta, on hänen itse luomansa tilanne joka välittää ahtaanpaikan kammoa. Sannin toisessa kuvassa korokkeelle nostetut ikätoverit ja Satun ensimmäisessä kuvassa maalaamat kasvottomat, mustat pelinappulat, ovat esimerkkejä samanlaisesta mielikuvien käytöstä.

- 1 Vaikka taidepajoissa valmistuneista teoksista saakin suurimaksi osaksi vaikutelman suomalaisten nuorten mieltymyksestä mielikuvien käyttöön teoksissaan, ei pidä sivuuttaa esimerkiksi namibialaisen Ginolan toista maalausta, pelkojen takana piilevistä syistä. Kuvassa on avoin ”pelkojen kirja” joka on auki epäonnistumisen kohdalla Myös Sophian kolmas kuva, jossa alaspäin kääntynyt kukka symboloi huonoa itsetuntoa, sopii samaan kategoriaan. Tähän on kuitenkin lisättävä että ennen kyseisen maalauksen tekemistä, olin esitellyt nuorille omia pelkoaiheisia maalauksiani, joissa oli muun muassa kuivettunut puu, joka kuvasi itsessäni olevaa huonomuuden tunnetta. Tämä avasi uudenlaisen keskustelun mielikuvien ja symbolien käytön mahdollisuudesta. Ginolan oma-aloitteisen mielikuvamaalauksen johdosta, uskon silti että pelon ilmaisu symbolien ja mielikuvien kautta voi olla myös namibialaisille nuorille luonteva tapa.

⁴ *symboli= merkki, tunnusmerkki, vertauskuva*

(Nurmi, 1998: 1042)

mielikuva= mieleen jäänyt vaikutelma jostakin, mielle

(Nurmi, 1998: 578)

6 YHTEENVETO

Lähtiessäni tutkimaan sitä, miten pelko näyttäytyy visuaalisesti suomalaisten ja namibialaisen nuorten henkilökohtaisia pelkoja käsittelevissä maalauksissa, oli mielessäni oletus siitä, että vaikka pelko koettaisiinkin samanlaisena eri puolilla maailmaa, ja vaikka pelon aiheet olisivat jopa samoja, niin visuaalisesti nämä teokset poikkeaisivat toisistaan heti ensi silmäyksellä. Jokainen kuvia tähän mennessä tarkkaillut katsoja on pystynyt havaitsemaan perustavanlaatuisen ilmaisun eron.

Vaikka nuorille tarjottiin samanlainen aikataulu ja samanlaiset välineet heille järjestetyissä taidepajoissa, oli namibialaisille luontevampaa nopea ja suurpiiteisempi työskentely, kun taas suomalaiset käyttivät enemmän aikaa luonnosteluun ja itse teoksen tekemiseen. Kummasakin maassa nuoret sekä maalasivat että piirsivät, mutta Suomessa osa päätyi tekemään pelko -kuvasarjan lähes pelkästään lyijykynällä. Osa myös maalasi, mutta pikkutarkasti ja harkiten jokaista yksityiskohtaa. Namibialaiset sen sijaan ilmaisivat pelkojaan rohkeammalla maalaustyylillä, johon he yhdistivät jonkin verran tussilla piirtämistä yksityiskohtien tekemistä helpottaakseen.

Suomalaiset miettivät värien symboliikkaa ja merkityksiä, kun taas namibialaiset tuntuivat harrastavan enemmän kokeilevaa ja leikkimielisempää maalin sekoittamista. Pelkoa kuvataksaan he mieluusti valitsivat mustan tai punertavan tai muun murrettun värin. Suomen pajiin osallistuneet nuoret pitivät myös tummia värejä ja mustavalkoisuutta pelosta kertovana, mutta kokivat kirkkaat ja kylmät sävyt ennemmin kuin murretut, ennen pelon ilmaisuun sopivina.

Namibiassa osa nuorista koki tärkeäksi useamman pelon kuvaamisen yhdessä teoksessa. Näihin kuviin liittyi useampi tarina ja niiden sommittelu yhteen kuvaan tapahtui sattumanvaraisesti. Teoksissa oli ratkaistu muitakin sommitteluun ja värienkäyttöön liittyviä puolia intuitiivisesti, ilman että nuori pystyi valintojaan perustelemaan. Nämä olivat osaksi maalaamisen ilosta syntyneitä, joka itsessään on mielenkiintoinen seikka käsiteltäessä pelkoja.

[Kirjoita teksti]

Suomalaiset harkitsivat tarkasti värien käyttöään ja sommittelivat kuviensa elementit ajatuksen kanssa. Itse pelko kuvattiin usein mielikuvien ja symbolien avulla. Suomessa asuneet nuoret olivat herkemmin altistuneet nuorisokulttuurissa esillä oleville erilaisille taiteen tekemisen trendeille, esimerkiksi japanilainen Manga – tyyli ja tatuoinnit ja tämä näkyi myös heidän tekemissään kuvissa.

Suomalaiset ilmaisivat pelkoa visuaalisesti ihmishahmojen asentojen (esimerkiksi Ee-
van ensimmäinen työ munassa istuvasta kyyristyneestä hahmosta), niiden ympäröivän tilan ja väreillä luotujen tunnelmien avulla. Namibialaiset sen sijaan kokivat kasvojen ilmeiden olevan oleellisin osa tunteen ilmaisua. Myös musta väri oli läsnä useassa pelkoa kuvaavassa teoksessa. Värien luomat tunnelmat eivät olleet aina yhtä keskeisiä kuin Suomessa, vaan niitä voitiin käyttää myös kokeilevassa mielessä.

Mielenkiintoista oli myös se että Namibiassa nuoret seurasivat minun antamaa esimerkkiä ja opetusta paljon tarkemmin kuin nuoret Suomessa. Suomessa kaikilla tuntui olevan valmiiksi oma lempitapa tehdä taidetta, ja kokeiluista huolimatta, he päätyivät työskentelemään itselleen entuudestaan tutulla tavalla.

Jokainen taidepajoihin osallistunut nuori, vaikutti tyytyväiseltä osallistumiseensa. Prosessin terapeutista puolta minun on mahdoton tyhjentävästi arvioida, mutta luotan sen olleen positiivinen kokemus jokaiselle osallistujalle. Mahdotonta on myös tietää olivatko nuorten käsittelemät pelot loppujen lopuksi aitoja vai olisivatko he voineet keksiä pelon joka tuntui tarpeeksi ”oikealta” tai ”helpolta” käsitellä ryhmän kanssa. Nuoret myös alusta asti tiedostivat kuvien lopulta päätyvän julkiseen näyttelyyn, ja tämä osaltaan saattoi vaikuttaa arastelua aidon jakamisen suhteen. Namibialaiset nuoret eivät maantieteellisistä syistä päässeet katsomaan tekemiään maalauksia näyttelyssä, ja tämä etäännyssä saattoi myös auttaa heitä vapautumaan liiasta paineesta tehdä jollain tapaa oikeaoppisia maalauksia.

Kuvien matka pajoista yhteisötaideteokseksi Tampereen TR1 taidehalliin haastoi monin tavoin. Nykyaidekontekstissa kuvien tekemisen terapeutin puoli väistyi taka-alalle, mutta kulttuurien keskustelu nousi oleelliseen rooliin. Kuvat installoituin vastakkaisille seinille tekstien kanssa. Suomalaisten nuorten kuvat naulattiin pienillä nauloilla mustalle seinälle, ja namibialaisten punaiselle seinälle. Tämä päätös nousi mm. huomioistani

[Kirjoita teksti]

nuorisoryhmien erilaisen värienkäytön suhteen. Koen että ratkaisevaa näiden lähes taideterapeuttisten keinojen avulla syntyneiden töiden muuntumisessa nykytaiteeksi, oli niiden installaatio tilaan. Vaikka yhteisötaiteesta puhuttaessa voidaan ajatella että ns. taide tapahtuu taidepajojen pitohetkellä, jolloin nuoret itse, ja minä ohjaajana toimimme katsojina, oli kuville varattu vielä toinen elämä näyttelyn muodossa. Näin taideterapian avulla syntynyt terapiataide sai muuntua kahden eri kulttuurien keskustelua havainnoivaksi yhteisötaideteokseksi.

Toiveeni olisi että tulevaisuudessa voitaisiin järjestää mahdollista lisätutkimusta käsittelemieni aiheiden suhteen. Pidän erittäin tärkeänä sekä taidekasvatusta että taideterapiaa erityisesti jo ihmisen varhaisessa elämänvaiheessa. Erityisen kiinnostavaa olisi kehittää taiteellisen ilmaisun opetusta Namibiassa, jossa koulutus on vielä paljon vaatimattomampaa kuin esimerkiksi Suomessa. Mielestäni taideterapian saatavuuden lisääminen ihmisen elämään ja eri kulttuurien vuorovaikutusten kehittäminen yhteisötaiteen keinoin on jatkotyön ja tutkimuksen paikka!

LÄHTEET

Varhaiskasvatus-, nuoriso- ja rippikoulutyö koko kirkko 2013. 29.4.2014

[http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/375C4DFA0CBBB21EC225785E003F47E7/\\$FILE/Va
rhaisk_ ja_nuorisot_koko_kirkko_2013.xlsx](http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/375C4DFA0CBBB21EC225785E003F47E7/$FILE/Va
rhaisk_ ja_nuorisot_koko_kirkko_2013.xlsx)

PAY Namibia. 25.4.2014. <http://paynamibia.com/Objectives/ourObjectives.aspx>

Ministry of Education Namibia – Syllabi. 29.04.2014

http://www.moe.gov.na/st_syllabi.php

25.4.2014 Taidekasvatusta Perussa: Lasten valokuvia pelosta

<http://www.etvo.fi/uutiset/105>

Nurmi, T. 1998. Uusi suomen sanakirja. Gummerus.

Liebmann, M. 2002. Mielen Kuvia, taideterapia käytännön hoitotyössä. Oy UNIpress
Ab

Erkkilä, H., Haapala, L., Johansson, H. & Sakari, M. 1999. Katoava taide. Valtion tai-
demuseon museojulkaisu